

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.05.48.02

**Inventaris van het archief van de
Commissie tot onderzoek naar de
houding van Nederlandse Diplomatieke
en Consulaire ambtenaren tegenover
Nederlandse uitgewekenen
(Commissie-Cleveringa), 1946-1950
(1951)**

Versie: 04-07-2021

A.C. van der Zwan

Nationaal Archief, Den Haag 1993

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
De Commissie Cleveringa.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
I ORGANISATIE.....	11
II TAAK.....	12
A Onderzoek naar de houding van mr. B.P. baron van Harinxma thoe Slooten te Lissabon tijdens de Tweede Wereldoorlog in zijn functie als vertegenwoordiger van de Nederlandse Regeringscommissaris voor Vluchtelingen zaken.....	12
B Onderzoek naar de houding van Nederlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren in Zwitserland ten opzichte van Nederlandse uitgewekenen tijdens de Tweede Wereldoorlog.....	12
C Onderzoek naar de houding van Nederlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren in Spanje en Portugal ten opzichte van Nederlandse uitgewekenen tijdens de Tweede Wereldoorlog.....	13
D Onderzoek naar de houding van Nederlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren in Frankrijk ten opzichte van Nederlandse uitgewekenen tijdens de Tweede Wereldoorlog.....	14
E Aanvullend onderzoek.....	15
III DOCUMENTATIE.....	16

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Ministerie van Buitenlandse Zaken: Commissie Cleveringa

Periodisering:

archiefvorming: 1946-1950

oudste stuk - jongste stuk: 1946-1951

Archiefbloknummer:

Z26048

Omvang:

121 inventarisnummer(s); 2,20 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Ministerie van Buitenlandse Zaken / Commissie tot onderzoek naar de houding van diplomatieke en consulaire ambtenaren jegens Nederlandse uitgewekenen

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Na WOII wilde het Ministerie van Buitenlandse Zaken duidelijkheid kunnen verschaffen over de houding van het diplomatieke personeel ten aanzien van de opvang van vluchtelingen in de oorlog. Om deze houding in kaart te brengen werd een commissie opgericht onder leiding van prof. mr. R.P. Cleveringa. Het archief van de Commissie Cleveringa bevat o.a. stukken betreffende de instelling van de commissie en de organisatie van het onderzoek; de taken van de commissie, te weten een onderzoek naar de houding inzake vluchtelingen van vertegenwoordigers van de Nederlandse regering in het buitenland; hun houding ten aanzien van Nederlandse uitgewekenen; stukken betreffende aanvullend onderzoek; en documentatie.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Buitenlandse Zaken: Commissie Cleveringa, nummer toegang 2.05.48.02, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Cie. Cleveringa, 2.05.48.02, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

DE COMMISSIE CLEVERINGA

De "Commissie tot Onderzoek naar de Houding van Nederlandsche Diplomatieke en Consulaire Ambtenaren tegenover Nederlandse Uitgewekenen" werd officieel ingesteld bij Ministeriële beschikking DBD 69866 van 20 augustus 1946. Deze commissie, meestal aangeduid met "Commissie Cleveringa", was al in juni 1946 met haar werkzaamheden begonnen. De aanleiding voor de instelling was de bij het ministerie van Buitenlandse Zaken heersende vrees voor heftige aanvallen van de PvdA in de Tweede Kamer op het door minister van Kleffens tijdens de Tweede Wereldoorlog gevoerde beleid inzake de vluchtelingenzorg.

De commissie was als volgt samengesteld:

prof. mr. R.P. Cleveringa, voorzitter;

dr. W. Huender;

prof. mr. J.H.W. Verzijl;

mr. J. le Poole;

H.P.J. van Ketwich Verschuur.

Mr. le Poole en dr. Huender trokken zich in 1948 uit de commissie terug.

Als secretaris van de commissie waren achtereenvolgens werkzaam:

jhr. mr. H.T.A.M. van Rijckevorsel,

G.F. baron Bentinck van Schoonheten en

mr. H.C. Schoch.

De commissie heeft door middel van dossierstudies en het horen van getuigen uitvoering gegeven aan haar onderzoek. Tussen 1947 en 1950 verschenen 4 rapporten, die ieder een deel van het onderzoeksterrein bestreken. Het eerste had betrekking op de houding van baron Harinxma thoe Slooten, tijdens de Tweede Wereldoorlog vertegenwoordiger te Lissabon van de Nederlandse Regeringscommissaris voor Vluchtelingen zaken. De volgende drie rapporten waren gericht op de vluchtelingenzorg in Zwitserland, in Spanje en Portugal en in Frankrijk.

De conclusies van de commissie hebben weinig of geen consequenties gehad voor de betrokkenen. De commissie erkende de gebrekkige organisatie van de vluchtelingenzorg, maar weet dat voornamelijk aan de Nederlandse regering in

Londen. Het onderzoek hiernaar viel buiten de competentie van de commissie. In een enkel geval constateerde de commissie bij individuele ambtenaren enig gebrek aan sociale vaardigheden, maar zij heeft dit gegeven niet zwaar laten wegen bij haar eindconclusies. De commissie werd opgeheven bij Ministeriële beschikking DBD 80419/R van 17 augustus 1950.

Het archief van de commissie vormt een afspiegeling van de wijze waarop de commissie haar onderzoek heeft uitgevoerd. Bij ieder deelonderzoek behoren stukken over het verzamelen van gegevens, samenstelling en presentatie van het eindrapport en een serie getuigendossiers. De getuigendossiers bevatten correspondentie en processen verbaal van verhoor. De door het secretariaat gevormde agenda's zijn bij de overdracht van het archief aan de Directie Buitenlandse Dienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken niet aangetroffen.

Uit de stukken over de organisatie en werkwijze van de commissie blijkt dat de minister en ambtenaren van Buitenlandse Zaken veelvuldig gebruik hebben gemaakt van het commissiearchief terwijl het onderzoek lopende was. De eindrapporten van de commissie werden kort na de vaststelling openbaar.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is krachtens bepalingen van de Archiefwet overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN VERNIETIGING

Uit het archief zijn slechts de overtallige kopieën van de eindrapporten vernietigd.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

I ORGANISATIE

- 1** Stukken betreffende de instelling van de commissie en de organisatie van het onderzoek.
1946-1950 1 pak
Dossier gevormd door het secretariaat van de commissie.
- 2** Stukken betreffende de instelling van de commissie en de organisatie van het onderzoek.
1946-1950 1 omslag
Dossier gevormd door de Directie Buitenlandse Dienst van het ministerie.
- 3** Stukken betreffende de ordening van het archief van de commissie.
1948-1950 1 omslag
- 4** Stukken betreffende het ter inzage geven en toezenden van onderzoeksbescheiden aan de Parlementaire Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945.
1947 (-1951) 1 omslag
- 5** Stukken betreffende de inzage van bescheiden uit het Duitse ambassadearchief te Madrid ten behoeve van het onderzoek.
1947 1 omslag
- 6** Stukken betreffende de inzage en verzending van processen-verbaal van Engelandvaarders ten behoeve van het onderzoek,
1948-1950 1 omslag

II TAAK***A ONDERZOEK NAAR DE HOUDING VAN MR. B.P. BARON VAN HARINXMA THOE SLOOTEN TE LISSABON TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG IN ZIJN FUNCTIE ALS VERTEGENWOORDIGER VAN DE NEDERLANDSE REGERINGSCOMMISSARIS VOOR VLUCHTELINGENZAKEN***

- 7** Stukken betreffende het verzamelen van gegevens ten behoeve van het onderzoek en de reacties daarop.
1946-1948 1 omslag
- 8** Stukken betreffende de presentatie van het eindrapport en de reacties daarop. 1946-1948
1 omslag
- 9** Stukken betreffende het rapport van de commissie-Vorrink.
1947-1948 1 omslag
- 10** Stukken betreffende het rapport van de commissie-Donner.
1948 1 omslag

B ONDERZOEK NAAR DE HOUDING VAN NEDERLANDSE DIPLOMATIEKE EN CONSULAIRE AMBTENAREN IN ZWITSERLAND TEN OPZICHTE VAN NEDERLANDSE UITGEWEKENEN TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG

- 11** Stukken betreffende het verzamelen van gegevens ten behoeve van het onderzoek.
1946 1 omslag
- 12** Conceptversies van het eindrapport.
1947-1948 1 omslag
- 13** Eindrapport met bijlage.
1948 1 omslag
- 14** Stukken betreffende de presentatie van het eindrapport.
1948-1949 1 omslag
- 15-35** Getuigendossiers.
1946-1950 21 omslagen
- 15** mr. J.J.B. Bosch Ridder van Rosenthal, 1947-1948
- 16** A. Cohen, 1948
- 17** J. Elzas, 1946
- 18** L. Flesseman, 1946
- 19** M.H. Gans, 1947-1948
- 20** A.J. Goedkoop, 1946

21	E.H. van Hasselt, 1946-1947
22	M.H.J. Hedeman Joosten, 1948-1949
23	dr. J.M. Kijzer, 1948-1949
24	A.H.C. Krzymel, 1946
25	mr. R.B. baron van Lynden, 1946
26	J. Polak, 1946
27	dr. en mevrouw Polak Daniëls, 1946
28	K.M. Reiss, 1946
29	gen-maj. A.G. van Tricht, 1948
30	E.S.J. Vis, 1946
31	dr. W.A. Visser 't Hooft, 1947-1950
32	E.J. van Vriesland, 1946
33	J. Weidner, 1949
34	W.G.K. Arendsen de Wolff, 1948
35	S. Waterman, 1946

***C ONDERZOEK NAAR DE HOUDING VAN NEDERLANDSE
DIPLOMATIEKE EN CONSULAIRE AMBTENAREN IN SPANJE EN
PORTUGAL TEN OPZICHTE VAN NEDERLANDSE
UITGEWEKENEN TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG***

36	Stukken betreffende het verzamelen van gegevens ten behoeve van het onderzoek. 1946-1948	1 omslag
37	Conceptversies en definitieve versies van het eindrapport. 1948-1949	1 omslag
38	Stukken betreffende de presentatie van het eindrapport. 1949	1 omslag
39-72	Getuigendossiers. 1946-1950	34 omslagen
39	N. en A. Aronson, 1946	
40	G.J. Bensink, 1947	
41	L.H. Boas, 1947	
42	H. van Boeyen, 1947	
43	dr. R. Flaes, 1947-1948	
44	mr. C.L.W. Fock, 1948	
45	mr. L.A. Gastmann, 1948	
46	mr. J.W.P. van der Heyden, 1946	
47	C.J.P. Hoedemakers, 1946-1949	
48	P.A.S. Hofman, 1948	
49	A.L.A. Kriens, 1949	
50	H.H. Leek en J.F. Caree, 1946	
51	mr. R.A. Levisson, 1946	
52	mr. H.P. Linthorst Homan, 1946	
53	J.J.M. Lips, Melius en Melissen, 1947	
54	mr. J.M.A.H. Luns, 1947	

55	mr. H.G.J. Maas Geesteranus, 1946-1950
56	A.P. Meyer, 1946-1947
57	dr. D.J.H. Nyessen, 1949
58	mr. F.C.A. baron van Pallandt, 1946-1950
59	jhr. mr. W.E. van Panhuys, 1946-1950
60	mr. A. Pelt, 1947
61	A.A.L. Ringel, 1947
62	J.J. van Roggen, 1947
63	W.M.L. Samaon, 1946
64	L.P. Schols, 1949
65	mr. C.H.J. Schuller tot Peursum, 1947-1949
66	P.J. Six, 1946-1947
67	S.H. Slors-Vredenburg, 1947
68	C.J. van der Sluys, 1947-1949
69	dr. J.M. Somer, 1946-1947
70	F.X.J.M.J.B.A. Vreuls, 1946
71	C. van der Woude, 1946-1947
72	R.J.E.M. van Zinnicq Bergmann, 1946-1947

***D ONDERZOEK NAAR DE HOUDING VAN NEDERLANDSE
DIPLOMATIEKE EN CONSULAIRE AMBTENAREN IN FRANKRIJK
TEN OPZICHTE VAN NEDERLANDSE UITGEWEKENEN TIJDENS
DE TWEDE WERELDOORLOG***

73	Stukken betreffende het verzamelen van gegevens ten behoeve van het onderzoek. 1946-1947	1 omslag
74	Stukken betreffende het eindrapport. 1949-1950	1 omslag
75	Stukken betreffende de presentatie van het eindrapport. 1949-1950	1 omslag
76	Stukken betreffende het verschaffen van inlichtingen over J. Testers, Nederlands consul te Toulouse tijdens de Tweede Wereldoorlog. 1950	1 omslag
77-98	Getuigendossiers. 1946 (-1951)	22 omslagen
77	J.P. Aschoff, 1946	
78	J.A. van Dobben, 1949-1950	
79	P. van Hessen en B. Meylink, 1949	
80	M. Hollander, 1948-1950	
81	M. Jacquet, 1949 (-1951)	
82	M.H.C. Janse, 1949	
83	dr. Joris en zuster Kranendonk, 1946-1947	
84	I. Kornmehl, 1949	

- 85** E.A.J. de Kuyper, 1947-1949
- 86** jhr. dr. D. van Lennep, 1949
- 87** J. Markus, 1947-1949
- 88** F.J. Molenaar, 1947
- 89** W. Pront, 1946
- 90** G. Mouwen, 1949
- 91** H.E. Rietberg, 1946
- 92** jhr. A. van Spengler, 1949-1950
- 93** dr. ir. A. Sevenster, 1946-1949
- 94** J.F. Teupken, 1947
- 95** S. van Tijn, 1946-1947
- 96** mevrouw Vermeer, 1949
- 97** J.A. van Wijngaarden, 1946
- 98** B.P. van Zuiden, 1949-1950

E AANVULLEND ONDERZOEK

- 99-117** Getuigendossiers betreffende het onderzoek naar de houding van Nederlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren ten opzichte van tijdens de Tweede Wereldoorlog Nederlandse uitgewekenen in het algemeen en in diverse landen.
1946-1949 19 omslagen.
- 99** G. Kuypers (dagblad Trouw), 1946-1948
 - 100** J. Basting, A. Krull en Van Dijk, 1946
 - 101** J. Bendien, 1946
 - 102** L. Kalf, 1948-1949
 - 103** W. Moree, 1946
 - 104** M. Wolf, 1946
 - 105** J. Wijnbergen, 1947
 - 106** J.A.H. Zoetmulder, 1946
 - 107** R. de Gorter (in Brits-Indië)
 - 108** Hollandse Club (in Denemarken), 1946
 - 109** J. Boon (in Duitsland), 1946
 - 110** J.H. Dulfer en anderen (betreffende A. Millenaar) (in Duitsland)
 - 111** W. Cohn (in Hongarije), 1946
 - 112** J. de Vries (in Italië), 1948-1949
 - 113** J.A. de Lanoy (in de Verenigde Staten), 1946
 - 114** S. van der Boom (in Zweden), 1946
 - 115** C. Groot (in Zweden), 1946
 - 116** Fa. Molijn (in Zweden), 1946
 - 117** A.D. Woudhuyzen (in Zweden), 1946
- 118** Uittreksels van dossiers afkomstig uit de archieven van het ministerie van Buitenlandse Zaken vervaardigd door leden van de commissie ten behoeve van het onderzoek.
1947 1 pak

III DOCUMENTATIE

- 119** Kranteknipsels betreffende de commissie en de door de commissie uitgebrachte eindrapporten
1947-1950 1 pak
- 120** "Memorie van Mr. E.N. van Kleffens, Oud-Minister van Buitenlandse Zaken aan de Enquêtecommissie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal", met 6 bijlagen.
1948 1 omslag
- 121** Kopieën van de eindrapporten van de commissie.
1947-1950 1 omslag